

Malování si nikdy vzít nenechám

Obrázky z obyčejného života Jana Pražáka z Peruce

Cestou do Vrbna jsem ve vlaku potkala Jana Pražáka. Už léta ho znám ze sdružení amatérských výtvarníků, z lounské Vosy. Vím, že dokáže namalovat lidem na přání nejrůznější obrázky, a že je maluje rád. Požádala jsem ho o pár obrázků z jeho života.

„Jsem Olomoučák a vyrůstal jsem v Plzni. Mám dvě průmyslovky: keramickou a železniční. Nejdříve jsem si udělal keramickou průmyslovku a pracoval jsem u plzeňských cihlen. Když jsme měli slezinu po padesáti letech, bylo to smutné. Z našeho silného ročníku se nás sešlo už jenom šestnáct, všichni ostatní jsou nebožtíci. To víte, sedm křížků je sedm křížků.“

Z Plzně jsem přešel do Zlonic, kde jsem dělal vedoucího cihelny. Tam jsem se oženil. Zdědili jsme stavení na Peruci a já se ocitl tady, na Lounsku. Zároveň jsem od keramického průmyslu přešel na dráhu.

Po absolvování železniční průmyslovky se ze mě stal výpravčí. Byl jsem veden jako ministerská záloha. Můj rajón čítal 52 stanic od Rakovníka po Kralupy, od Slaného po Hořešovice a od Vraného po Litoměřice. Práce nad hlavu a do toho jsem stavěl barák, zkrátka jsem se ani trochu nenudil. Ve vzácných chvílích volna jsem začal malovat. To se psal rok 1972.

FOTO KVĚTA TOŠNEROVÁ

koníček. Dříve to byly korunové položky, ale dneska potřeby pro výtvarníky vyšplhaly vysoko. Taková malíčká tubička žluté vás dneska vyjde na 89 korun. V současné době už tolik nemaluju. Lidem teď hlavně opravují staré obrazy. Kolikrát přinesou irůzné unikáty a já musím vykoumat, jak ten obraz napravit, jak to udělat, aby barva vypadala jako stará. Kolikrát stačí trocha sazí z komína.

Moje první manželka byla silně proti malování. Štvalo jí, že malování leze do peněz. Byly s tím problémy. Musel jsem za svého koníčka pořád bojovat. Nechtěla mne na krajinomalbu pouštět. Ale já stejně jel. Vždyť to je v životě moje největší radost. Musel jsem dlouho předtím potají šetřit, abych

měl nějakou korunu. Žena by z rodinného rozpočtu neuvolnila ani korunu. A pokaždé, když jsem se z výtvarného soustředění vracel, tak se mnou tři měsíce nemluvila ani klika od dveří.

Moje druhá žena mi naštěstí malování toleruje. Taký jsme spolu rádi na naší chalupě ve Skalsku u Mladé Boleslavi. To víte, Kokořínsko! Nádherná krajina, protkaná mnoha lesy...

A víte, že jsem ještě nena-maloval Bezděz?! A přitom se na něj dívám. Hodně mne to svádí. Budu s tím muset něco udělat. Rád se okolo té chalupy motám, sekám trávu, opravuju, taký se ženou podnikáme turistické výpravy. Každý den ujdeme tak deset kilometrů. Člověk musí dělat něco pro zdraví. Avšedmdesátí musí mít hlavně koníčky. Rozhodně nemůže žít pro sebe a hlídat si pohodlíčko, to by šel brzy pod kytičky. Musí se žít s okolním světem!

V malování následovníka nemám. Kluk je na to levej, zato je výborný technik. Všechno spraví a udělá. Každý jsme holt šikovný na něco jiného.

Už teď se moc těším na krajinomalbu s Vosou. Už jsem s nimi byl sedmadvačetkrát. V tomto roce se chystáme do Mikulova do Krušných hor.“

*Připravila
Květa Tošnerová*

Jan Pražák na krajinomalbě v Českém středohoří roku 2005.

Co ukázal průzkum Lenešického rybníka

Pozitivní je výskyt rákosníků, alarmující jsou kormoráni

LENEŠICE - Letos jsem prováděl 5. června skupinu ornitologů z Kadaňska, kteří se zabývají hnízděním husí velkých celým okolím Lenešického rybníka, kde husy již pravidelně několik let hnízdí. Přitom jsem zaznamenal několik změn.

Tak jako každoročně zde běžně hnízdí kachny divoké, poláci velcí i lysky černé. Pozitivním zjištěním byla hnízdní kolonie asi 50 párů racků chetavých na kamenité kose rozdělující hlavní rybník. Několik párů hnízdilo i na podstavci stožáru vysokého napětí. V kolonii racků hnízdilo také asi 10 párů potápek černokrkých, které se u nás již místy stávají vzácnými. Více než obvykle hnízdily i potápky

malé a to hlavně na výtažných rybnících.

Pro kolegy z Kadaňska byl překvapivý počet labutí velkých, kterých jsme napočítali 240 a dva páry ještě seděly na hnízdech. Potěšilo je i sedm husí velkých, které se pásly na břehu u bývalé kačenárny. Překvapením bylo i hnízdění minimálně 10 párů rákosníků velkých, jejichž stavy u nás nestále klesají. Zdržovaly se zde i dvě volavky popelavé, které se

zde zdržují například na podzim ve velkém počtu, ale květnový nebo červnový výskyt jsem zde ještě nezaznamenal.

Negativně lze hodnotit výskyt 11 kormoránů velkých, kteří údajně již v několika párech hnízdili na Chomutovsku. Bude-li se tento druh jako hnízdič i nadále šířit, mělo by se z hlediska ochrany dalších chráněných živočichů přikročit k jejich razantnějšímu omezení. Například postupovat podobně jako v některých oblastech Německa, kde je mimo rezervace likvidují i na hnízdištích.

Bylo pozorováno i šest vel-

kých druhů racků (pravděpodobně rackové bělohlaří), kteří již několik let hnízdí početně například na Ostravsku. Není proto vyloučeno i hnízdění na rybníku v Lenešicích. S hodnocením tohoto druhu v rámci naší přírody bude nutno počkat až po delším průzkumu, proč se jedná o potenciální predátory, kteří jsou schopni ulovit mláďata většiny nejen vodních druhů ptáků, nebo zničit jejich násady.

Celkově se však opět potvrdilo, že Lenešický rybník je stále významnou ornitologickou lokalitou.

Herbert Tichý

FOTO KVĚTA TOŠNEROVÁ

Místo trpaslíků státníci... Zahradka Miloše Mixy z lounského Podlesí tak trochu připomíná slavné muzeum voskových figurín Madame Tussaud. Rozličné busty, sochy a podobenky státníků včetně sovětských a poválečných českých prezidentů kdysi nashromáždil pan Mixa mladší. „Pokryl obrazy státníků celou zed, takže nám začala vlhnout. Tak jsem je vynosil na dvůr. Teď asi zetlí deštěm a rozpadnou se věkem,“ zvažuje pan Mixa. Najeho zahrádce nechybí úhledně vyskládaný spalář bust obávaných státníků, politiků a myslitelů minulého století včetně Marxe, Engelse a Lenina nebo jejich prvomájové nadživotní obrazy. Engels a Marx stráží vstupní vrata, busta Klementa Gottwalda hlídá kočám rozlité mléko. Všem těmto sádrovým bytostem vévodí hned u hlavního vchodu rozměrná busta J. V. Stalina. „Když jsem šla k Mixům poprvé, netušila jsem, koho tam za dveřmi mají. Myslíla jsem, že je na dvoře někdo živý, tak jsem Stalina velmi uctivě pozdravila,“ vzpomíná sousedka. „Občas na něj zapomenu a leknu se ho, když jdu domů,“ komentuje své příchody paní Mixová, která se snaží státníky zamaskovat a pokrýt květinami a pnoucí zelení, takže hlava Julia Fučíka, napichnutá na plátku doslova tone v růžích. Jen škoda, že svérázný skanzen není přístupný veřejnosti. Rázem by se stal vítanou turistickou atrakcí, již by ocenili zvláště mladí, kteří socialistické doby nepamatují. **(toš)**

FOTO KVĚTA TOŠNEROVÁ

Jeřáb prostřední... Přírodovědec Josef Houda přinesl do redakce větévku jeřábu prostředního. „Vznikl křížením jeřábu muku (po kterém má typicky pomoučený spodní okraj listu) a jeřábu obecného. V Břvanech na návsi můžete spatřit těchto jeřábů celou alej,“ upozorňuje náš věrný dopisovatel. **(toš)**

cesta za zdravím

■ Připravuje Lékárna Na Široké, ulice Kosmonautů 2303, Louny

☎ Opalovací krémy

Blíží se prázdniny a dovolená. Před slunečním zářením je třeba se vhodně chránit. Ochranné prostředky volíme podle fototypu kůže, délky slunění, zeměpisné polohy, nadmořské výšky a denní doby.

☎ Fototyp

Určuje individuální citlivost či odolnost člověka vůči slunečnímu záření. Stanovuje se podle reakce kůže na jednohodinovou expozici na pozdní jarním či časně letním slunci v poledne a také podle dalších kritérií, především podle barvy kůže.

Fototyp I: má bílou kůži, blond nebo rezavé vlasy, často pihy, na sluníčku se spálí (zrudne), nikdy nezhnědne. **Fototyp II:** světlá kůže, blond vlasy, na slunci nejdříve zčervená, pak občas zhnědne. **Fototyp III:** světlá až tmavší kůže, plavé až kaštanové vlasy, na slunci se občas spálí a vždy zhnědne (pigmentuje). **Fototyp IV:** tmavší kůže a tmavé vlasy, jen vzácně se spálí, vždy pigmentuje. **Fototyp V:** představují Arabové. **Fototyp VI:** černoši. Českou populaci představují hlavně fototypy II. a III. Při výběru ochranného slunečního přípravku je třeba volit takový UV faktor, při kterém kůže nezčervená. Přípravky s faktorem menším než 5 představují velmi slabou ochranu, mezi 5-10 slabou, mezi 10-20 průměrnou, 20-30 silnou a nad 30 velmi silnou ochranu před slunečním zářením. K nejvyšší ochraně jsou pak používány přípravky se SPF 50+. Platí, že čím je kůže světlejší, tím více je třeba ji chránit.

☎ Ochranný faktor

Ochranný faktor před slunečním zářením (SPF) udává, kolikrát můžeme po nanesení přípravku prodloužit dobu pobytu na slunci, aniž by došlo k začervenaní pokožky. Výsledný čas chráněného pobytu na slunci závisí na SPF a konkrétním fototypu, který je u každého individuální. Např.: ochranný prostředek se SPF 25 umožňuje jedinci s fototypem I prodloužit pobyt na slunci asi na 4 hodiny (25x10 = 250 min.).

☎ Fotostabilita krémů

Produkty s vysokým faktorem deklarují dlouhodobou ochranu. Ta musí zůstat stabilní i po tom, co jsou vystaveny dlouhou dobu působení slunečního záření. Dlouhodobá expozice UV záření nesmí vést k rozpadu filtru. Kdyby došlo při pohlcování slunečního záření ke změně struktury filtru, mohla by se zvýšit fotoalergizující reakce. Fotostabilní filtry neztrácejí

schopnost pohlcovat UV záření ani po dlouhém slunění.

☎ Termostabilita krémů

Zahřátí přípravku může způsobit snížení účinnosti filtrů. Termostabilita je schopnost odolávat působení tepla a zachovat si ochranné vlastnosti i po tom, když je produkt vystaven vyšší teplotě.

☎ Fyzikální nebo chemický filtr?

Oba! Jeden bez druhého nemají význam! Fyzikální (minerální) filtr pracuje na povrchu kůže, kde mechanicky odráží UVB záření (UVA jím odklonit nelze), nevstřebává se a je vhodný pro děti (riziko alergie je menší). Tento typ filtru může na kůži zanechávat bílý film, minimálně dráždí a jeho schopnost odrážet a rozptylovat UVB je vysoká. Chemický (organický) filtr se po nátěru vstřebává a dokáže tak veškeré záření zneškodnit zevnitř. Chemické ochranné faktory dělíme na UVB a UVA. Nejnovějším trendem je kombinovaná ochrana – proti UVA i UVB. Tuto vlastnost mají stabilní filtry s vysokou účinností.

☎ Jak se správně chránit před spálením?

Při použití běžných kosmetických ochranných slunečních přípravků je třeba nanášet na kůži asi 15-30 minut před sluněním a dále ochranu každé 2-3 hodiny obnovovat, a to i po koupání či pocení. Použijete-li přípravku kvalitnější, z některé léčebné kosmetické řady, zpravidla stačí jedna aplikace denně. Byť jsou tyto přípravky dražší, ve výsledku vycházejí levněji. Při nanášení přípravku neměli zapomínat na oční víčka a jejich okolí, ušní boltce, okolí úst a nosu, rozhraní čela a vlasů. Pobyt na slunci je dobré omezit mezi 11. až 15. hodinou. Při ochraně je potřeba také počítat s odrazem slunečních paprsků od zemského povrchu (vody, písku, sněhu, trávy, betonu). V této souvislosti je třeba zdůraznit ochranu našich nejmenších, i když jsou v kočárku ve stínu! Při pobytu na sluníčku nesmíme zapomínat dostatečně pít alespoň 3 litry tekutin denně!

Hezké chvíle strávené na sluníčku vám přeje farmaceutická asistentka **Jana Davidová**.

Příště na téma potíže při cestování.

Zapojte se do mapování výskytu savců

Výskyt určitých živočichů vypovídá o kvalitě životního prostředí

PRAHA, MOST (ma) - Při procházkách přírodou nám občas přeběhne přes cestu veverka, v dálece zahlédneme zajíce či srnku. Pokud budete mít to štěstí a uvidíme nějakého savce ve volné přírodě, můžete se podílet na mapování výskytu savců v ČR, projektu Národního muzea a internetového serveru www.biolib.cz.

V naší přírodě žije přes 80 druhů savců, z nichž dvě třetiny připadají na drobné savce – hraboše, myšice, myši, rejsky a netopýry. S moderními digitálními fotoaparáty je často možné určit tyto živočichy i na dálku. Faunistickou databázi spravuje Miloš Anděra ze zoologického oddělení Národního muzea v Praze. Na jejím základě postupně připravuje Atlas rozšíření savců v ČR. Pro doplnění databáze vyzval ke spolupráci i veřejnost, prostřednictvím internetových stránek www.biolib.cz.

Ajak můžete konkrétně při mapování savců pomoci i vy?

Uvidíte-li nějakého savce, snažte se pořídit detailní fotografii k přesnému určení druhu. Význam mají údaje o pozorování kteréhokoli savce kdekoli na území České republiky.

Některé dříve běžné druhy naší přírody mizí, typickým příkladem je králík divoký. Málo údajů je zejména o výskytu znovu se objevujícího bobra evropského, nebo naopak mizejícího sysla obecného. Cenné jsou i údaje

o dalších savcích, jako je křeček polní, myška drobná, všechny čtyři druhy našich plchů, myšice temnopásá a myšivka horská. Dále se neztratí údaje o kterémkoli druhu šelmy.

Pozornost si ale zaslouží i králík divoký, ježci, veverky či netopýři. „V naší oblasti se vyskytuje minimálně 8 druhů netopýrů. Z kriticky ohrožených druhů je to vrápenec malý, který je ohrožen zejména půdními přestavbami. Z dalších zajímavých savců se vyskytuje např. plíšák lískový, vůbec nejmenší druh plcha, který však našim zrakům zůstává většinou ukrý,“ uvedla Soňa Hykyšová, vedoucí Ekologického centra Most, které se zabývá regionální problematikou ochrany životního prostředí.

Kromě druhu je nezbytné ke každému hlášení připojit místo a datum nálezu či pozorování. Podrobnější informace o mapování savců naleznete na internetových stránkách, nebo vám poradí dispečerka Ekologického centra Most na Zeleném telefonu 800 195 342.